

PRZEGŁAD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV.

Warszawa, poniedziałek, 16 grudnia 1929 r.

Nr. 288

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Litwa. — Polska a państwa bałtyckie. — Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Niemcy. — **Zagadnienia ogólne:** Sytuacja polityczna w Niemczech. — Sytuacja polityczna w Austrii. — Sytuacja polityczna na Litwie. — Państwa bałtyckie. — Rozbrojenie na morzu. —

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A LITWA.

Königsb. Allg. Ztg. 11.XII. informuje w sprawie rzekomych ustępstw terytorjalnych polskich na rzecz Litwy (z powołaniem się na „Berliner Tgbl.”, że polskie Poselstwo w Berlinie oświadczyło, iż nic mu o podobnych krokach rządu polskiego nie wiadomo. Z poselstwa litewskiego natomiast, jak podaje „K. A. Z.”, nie można było uzyskać żadnego wyjaśnienia.

Dzień Kowieński 11.XII. (Kowno) w art. wst., poświęconym 4-ej rocznicy założenia polskiego zjednoczenia akademickiego na Litwie, omawia doniosłą rolę, jakie to zjednoczenie odgrywa dla zbliżenia i owocnej pracy dla społeczeństwa polskiego Litwy rozproszonych po wszystkich krajach Europy studentów - Polaków, pochodzących z Litwy Kowieńskiej.

Dziennik mniejszości polskiej na Litwie zaznacza w końcu, że zadanie polskiej akademickiej młodzieży Litwy leży nie tylko w pracy wśród polskiego społeczeństwa kraju, — młodzież ta powinna — zdaniem dziennika — wziąć żywy udział w rozwiązaniu zatargu polsko-litewskiego. „Jeśli nam, społeczeństwu polskiemu w Litwie — pisze dziennik — należy się, być może, w znacznym stopniu naturalna rola pomostu w stosunkach między obu narodami, to w pierwszym rzędzie ich młodzież jest powołana do torowania drogi do zgody i porozumienia. Starsze pokolenie zbyt dobrze pamięta stare krzywdy. Młodzieży powinni budować nowe życie”.

POLSKA A PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

Deutsche Tageszeitung 12.XII. pisze o wzmożeniu się polskiej aktywności w państwach bałtyckich i zastrzeżeniu się stosunków polsko-rosyjskich. Sowiety zarzucają, że przeciwsowieckie wystąpienia na Ukrainie odbywają się nie tylko za wiedzą, lecz na-

wet z inicjatywy władz polskich, natomiast Polacy wskazują na wzmożenie się propagandy komunistycznej w Polsce, czego najlepszym dowodem są materiały, znalezione przy emisariuszu sowieckim Kanemanie.

Dziennik przytacza treść artykułu „Izwiestij” o polskiej akcji nad Bałtykiem i zaznacza, że niewątpliwie jest w tem wiele prawdy, gdyż można było stwierdzić od dłuższego już czasu, że Polacy rozwijają ruchliwą działalność w państwach bałtyckich. Polacy spodziewają się także, że po zawarciu traktatu handlowego z Niemcami wzmocni się ich stanowisko wobec Litwy.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Deutsche Allg. Ztg. 14.XII. w koresp. z Warszawy pisze, że obecnie po wizytach przedstawicieli klubów parlamentarnych u p. Prezydenta Rzplitej, możliwość rychłego zakończenia przesilenia rządowego oceniana jest o wiele optymistycznie, niż przed kilku dniami. Przyczyniło się zapewne do złagodzenia sytuacji także zwołanie posiedzenia Sejmu przez marszałka Daszyńskiego na najbliższe dni, spowodowane tem, że w grudniu wygasa ustawa o podatkach od nieruchomości, którą należy przedłużyć.

Neue Freie Presse 14.XII. zamieszcza artykuł swego korespondenta warszawskiego o przesileniu gabinetowem w Polsce. Ustąpienie gabinetu Światłowskiego uważa korespondent za zwycięstwo parlamentaryzmu. Wbrew oczekiwaniom Sejm nie został rozwiązany ani też nie mianowano nowego gabinetu. To wyjście, obrane przez marszałka Piłsudskiego, może być uważane za krok ku lepszemu, ponieważ otwiera możliwość porozumienia między sejmem i marszałkiem Piłsudskim. Sejm po otrzymaniu pełnej satysfakcji przez obalenie gabinetu Światłowskiego, będzie więcej, niż dotychczas, skłonny do rokowań,

które będą miały już dlatego tylko więcej widoków powodzenia, że sejm dzięki sytuacji, którą sam stworzył, stracił dotychczasową swobodę ruchów i będzie musiał zająć stanowisko w sprawie konstytucji. Jakkolwiek atmosfera polityczna ciągle jest jeszcze napięta, to jednak oczekiwać należy, że nie zbraknie prób jej złagodzenia. Przez ustąpienie gabinetu Świątalskiego została usunięta z drogi główna przeszkoda. Dalszy przebieg wypadków zależy teraz od sejmu.

Saturday Review 14.XII. pisze, iż wbrew wyrażanym w Polsce obawom, nie doszło tam do żadnych incydentów. Dymisja rządu wykazała, iż nieprawdziwe są pogłoski o rzekomym nowym przewrocie, którego miał dokonać Piłsudski. To poszanowanie parlamentarnej demokratycznej procedury z pewnością podnosi reputację Polski zagranicą. Kryzys jest jeszcze jednak nie zlikwidowany. Istnieje tendencja w kierunku utrzymania w nowym rządzie tych samych ludzi i tej samej polityki. Niepewne jest jednak, czy opozycja będzie zaspokojona taką zmianą. Większe zmiany możliwe są tylko w razie rezygnacji Piłsudskiego.

The Economist 14.XII. pisze: Sytuacja w Polsce jest zagmatwana. Z punktu widzenia rządu rozwiązanie Sejmu jest bezcelowe, bo nowe wybory nie dadzą rządowi większości. Piłsudski będzie dążył do rekonstrukcji obecnego rządu i trwania jego możliwie bez ingerencji Sejmu. Marszałek Piłsudski — pisze dziennik — okazał krajowi poważne usługi, ale jego osobistość uniemożliwia stabilizację parlamentu. Marszałek Daszyński zmusza Piłsudskiego obecnie do bardziej ostrego konfliktu z Sejmem, aniżeli tego pragnął.

L'Indépendance Roumaine 10.XII. omawia przesilenie rządowe w Polsce, określając je jako wynik dążenia marsz. Piłsudskiego do zmiany stosunku między Sejmem a rządem. Polska potrzebuje tego, gdyż parlament składający się ze stu stronnictw nie może wyłonić stałego rządu. Jeżeli Polska mimo to dotychczas nie popadła w anarchję, to dzięki temu, że marsz. Piłsudski podtrzymywał wszystkie gabinety od r. 1926, z których żaden nie miał większości w Sejmie. Przepaść między Marszałkiem a Sejmem pogłębił proces byłego min. Czechowicza i trudności budżetu. Dążeniem marszałka Piłsudskiego jest nadanie Polsce konstytucji o ile możliwości zbliżonej do konstytucji Stanów Zjednoczonych A. P. Będzie to mógł przeprowadzić albo przez rozwiązanie Sejmu, co prawdopodobnie nie doprowadziłoby do celu, albo przez nowy zamach stanu, który niewątpliwieby mu się powiódł.

La Nation Roumaine 10.XII., donosząc o dymisji rządu premj. Świątalskiego zaznacza, że premier podał się lojalnie do dymisji, zatrzymując władzę czasowo na zlecenie Prezydenta Rzeczypospolitej. Zdaniem

dziennika, istnieje możliwość dojścia do porozumienia między marszałkiem Piłsudskim a niektórymi stronnictwami, a przyczyniły się do tego po części mowy propagandowe, wygłoszone przez kilku ministrów.

ABC. (Madryt) 8.XII. donosi o przesileniu rządowym w Polsce, zaznaczając, że rząd lojalnie podał się do dymisji. Nowy rząd jednak nie będzie się różnił zasadniczo od poprzednich, gdyż władza w Polsce jest istotnie ciągle w ręku marsz. Piłsudskiego, który posiada ją nadal, pomimo, że w niczem nie złamał konstytucji. Nowy rząd może być trochę więcej lub trochę mniej łagodny wobec polityków, ale czynnikiem rozstrzygającym pozostanie Marszałek.

Lietuvos Aidas 12.XII. w depeszy aj. „Elta” z Berlina informuje, że sprawa utworzenia nowego gabinetu polskiego przewlecze się nieco, a to w związku „z ciężką chorobą marsz. Piłsudskiego”.

POLSKA A NIEMCY.

Berl. Börsen - Courier 13.XII. informuje o zebraniu protestacyjnym berlińskich rzeźników, którzy domagają się dopuszczenia nierogaczyny z Polski do wolnego handlu bez żadnych ograniczeń i protestują przeciwko ograniczaniu dowozu świń li tylko dla fabryk mięsnych w Niemczech. Obawy co do kontroli weterynaryjnej uważają rzeźnicy berlińscy za bezpodstawne, gdyż badanie mięsa przed przywozem daje dostateczną pewność co do uchronienia się od zawleczenia chorób. Przytaczają oni przykład, że w t. zw. małym ruchu granicznym przy przewozie mięsa wieprzowego wystarcza tylko kontrola władz polskich i dotychczas nie stwierdzono żadnego wypadku zawleczenia choroby.

„Zamierzone obostrzenia ze strony rządu — pisze dziennik — są tem mniej zrozumiałe, że co-rocennie przybywają tysiące polskich robotników rolnych do Niemiec i pracują w gospodarstwach niemieckich, gdzie niebezpieczeństwo zawleczenia chorób jest o wiele większe”.

Zebrani zwrócili się z odpowiednią rezolucją do ministra wyżywienia, składając protest przeciwko przydzielaniu polskiego dowozu mięsa tylko fabrykom mięsnym.

Königsb. Hart. Ztg. 10.XII. p. n. „Die Gefahren des polnischen Handelsvertrages” podaje wiadomość, iż na zebraniu prowincjonalnego zarządu partji centrowców w Prusach Wschodnich, które się odbyło w Elblągu, powzięto rezolucję, skierowaną przeciw traktatowi handlowemu z Polską. Główny nacisk położono w rezolucji na niebezpieczeństwo wwozu nierogaczyny, zboża i kartofli z Polski.

ZAGADNIENIA OGOLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZACH.

Vossische Ztg. 14.XII. omawia dyskusję w parlamencie nad mową kanclerza Müllera i podkreśla, że opozycja, która posiada zupełną swobodę ruchów, bynajmniej się nie wysilała duchowo, a nawet przywódca „niem. narodowych” Quaatz zdobył się tylko

na osobiste wycieczki pod adresem min. Curtiusa. Partje rządowe ograniczyły się w swych krótkich oświadczeniach do tematu reformy finansowej. Nie zwrócono wiele uwagi na „groźne niebezpieczeństwa, na które wskazywał kanclerz w końcu swej mowy. Z tego wywnioskowano, że żadna ze stron nie myślała poważnie o przesileniu rządowym.

Dziennik zaznacza, że socjaldemokracja poparła swoich członków rządu bez zastrzeżeń, ale nie uczyniła tego niem. partja ludowa, która uważa program doraźny (Sofort - programm) za zbyt cenny, mimo iż dwaj jej ministrowie uważają go za nieodzowny. Dziennik zaznacza, że w ten sposób cały rząd traci na powadze, co nie leży w interesie ustroju parlamentarnego.

Königsb. Tageblatt 10.XII. informuje: Radca ministerjalny Rathenau referował z ramienia niemieckiego ministerstwa spraw wewnętrznych w komisji sejmu pruskiego sprawę akcji pomocy gospodarczej dla niemieckich kręśców wschodnich. Jak wynika ze wspomnianego referatu, przygotowywany jest obszerny plan sanacji gospodarczej, obejmujący Prusy Wschodnie, „Grenzmark”, Śląsk Górny i te części Śląska Dolnego, które graniczą z Polską, jak również kilka powiatów Brandenburgji i Pomeranji. Referent nie podał cyfr, dotyczących wysokości sum przeznaczonych na powyższą pomoc. Spodziewane jest, że wyniosą one kilkadziesiąt milionów marek niemieckich w okresie dziesięcioletnim. Główny wysiłek ma być skierowany na dźwignięcie rolnictwa, jako najważniejszego czynnika gospodarczego niemieckiego wschodu. Pozatem akcja pomocnicza obejmie również komunikacje i dziedzinę socjalno-polityczną oraz kulturalną. W wyżej wymienionych sprawach uzgodniono całkowicie projekt pruskiej komisji pogranicza z planem rządu Rzeszy.

SYTUACJA POLITYCZNA W AUSTRII

Das neue Oesterreich 7.XII. (tygodnik) w art. wst. zastanawia się nad tem czy Austria dzisiejsza jest zdolna do życia i dochodzi do następującego wniosku: Austria w nowej obecnej formie doświadczyła, że z trudnością tylko może podołać swemu zadaniu w międzynarodowym współzawodnictwie państw. W tej walce zużyła ona swoje rezerwy gospodarcze, zaoszczędzone w lepszych czasach i obecnie staje wobec zagadnienia, czy jest zdolna się utrzymać i żyć. Autor w dalszym ciągu omawia różne dziedziny życia Austrii i daje wyraz przekonaniu, że Austria będzie zdolna do życia o tyle, o ile zostanie utworzone wspólne nowoczesne państwo niemieckie, co da się osiągnąć przez zdecydowaną i silną politykę zagraniczną.

Journal de Genève 12.XII. w art. wst. omawiającym sytuację w Austrii, stwierdza, że jakkolwiek nie jest ona obecnie jeszcze całkowicie wyjaśniona, to jednak nie jest tak groźna jak przed kilku miesiącami. Można tego powinszować zarówno Austrii, jak i Europie. A to nie tylko dlatego, że niepewna sytuacja w Austrii groziła całej Europie różnego rodzaju niebezpieczeństwami, lecz również i dlatego, że Austria przystępując do rewizji swej konstytucji w drodze legalnej, wskazuje właściwą drogą innym państwom, będącym w podobnej sytuacji.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE

Lietuvos Aidas 12.XII. w art. wst. ostro atakuje stronnictwo chrz.-demokracji i duchowieństwo litewskie za prowadzenie polityki opozycyjnej w stosunku do rządu. Szczególnie oburza się dziennik z powodu wieców, zwoływanych przez księży litew-

skich w celu zaprotestowania przeciwko „łamaniu” przez rząd konkordatu z Watykanem, a to w związku z ostatnim zamknięciem przez rząd ten kilkusetu szkół katolickich na Litwie. Dziennik cytuje szereg wypadków, jakie miały ostatnio miejsce na Litwie, kiedy to księża - Litwini nawoływali z ambony do bojkotowania litewskiej prasy narodowej i zarządzeń obecnych władz litewskich. Urzędowy dziennik litewski zaznacza w końcu, że duchowieństwo litewskie nie ma prawa zwracania uwagi rządu na „łamanie” przezeń konkordatu z Watykanem, a to dlatego że duchowieństwo to, nie wyłączając najwyższych dostojników kościoła katolickiego na Litwie, jest silnie zaangażowane w pracy partyjnej, skierowanej przeciwko obecnemu rządowi. „Przetaktował w sprawach kościoła katolickiego tylko z nuncjuszem papieskim, który nie jest zainteresowany naszymi sprawami partyjnymi i jest osobą najbardziej kompetentną w sprawie traktatu litewsko-watykańskiego”.

Lietuvos Žinios 13.XII. informuje, że stronnictwo socjaldemokratyczne na Litwie, któremu ostatnio na podstawie wyroku sądowego zostało przywrócone prawo działalności, zamierza w dniach najbliższych wydać odezwę, nawołującą robotników litewskich do zwarcia szeregów w celu wzmożenia walki o ich ideały.

Lietuvos Žinios 13.XII. w art. wst. podkreśla z naciskiem, że trzyletnie bezparlamentarne rządy na Litwie doprowadziły do zupełnego zaniku życia społecznego i pracy twórczej w kraju. Dziennik zaznacza upadek moralny i nierobstwo inteligencji litewskiej; „studenci uniwersytetu litewskiego za marne grosze szpiegują swych kolegów; jednym słowem nastąpiło — zupełne zdziczenie obyczajów i zanik etyki i moralności w społeczeństwie litewskim”.

PAŃSTWA BAŁKAŃSKIE

Corriere della Sera 11.XII. poświęca art. wst. przyjazdowi do Rzymu bułgarskich ministrów Burowa (spr. zagr.) i Molowa (skarbu) w związku ze zbliżającą się konferencją odszkodowań bułgarskich w Hadze. Przy tej sposobności przypomina dziennik, że Włochy są jedynym z mocarstw zwycięskich, które sprzyjało Bułgarji po wojnie, a jednak Bułgarja w ostatnich czasach dała się uwieść polityce Francji, która, w celu osłabienia wpływów włoskich na Bałkanie, zachwiała zaufanie Bułgarji do Włoch. Autor wyraża nadzieję, że ministrowie bułgarscy wyjaśnią teraz tę sprawę w Rzymie, zwłaszcza, że na podstawie doświadczeń dotychczasowych mogą liczyć na poparcie Włoch w sprawie odszkodowań.

ROZBROJENIE NA MORZU

The Chicago Daily Tribune 12.XII. Koresp. z Londynu donosi, iż Mac Donald zamierza wystąpić na konferencji rozbrojeniczej z sensacyjnym projektem zupełnego zniesienia okrętów wojennych. Projekt ten musi uzyskać przedtem aprobatę gabinetu, co jednak jest wątpliwe. Posunięcie to ma być odpowiedzią na veto Francji w sprawie zniesienia łodzi podwodnych. Kiedy wysunięto propozycję zniesienia łodzi podwodnych, Francja wysunęła pytanie: „a jak będzie z brytyjskimi i amerykańskimi okrętami?” Mac Donald zamierza odpowiedzieć w ten sposób: „my znosimy okręty, a jak będzie obecnie z łodziami podwodnymi?”

